

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

25.08.1999 tarih ve 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu'nda Değişiklik Yapılması ve Ek Madde Eklenmesine Dair Kanun Teklifi ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereği için arz ederim.

M. Akif HAMZAÇEBİ
İstanbul Milletvekili

Genel Gerekçe

Gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ülkelerin uğraştığı en önemli sosyal sorunların başında işsizlik gelmektedir. Bir yandan yetersiz ekonomik kalkınma ve büyüme diğer yandan hızla gelişen teknoloji ile üretim sistemlerinin değişmesi, esnek ve geçici istihdam düzenlemeleri ile artan işgücüne istihdam imkanları yaratmak sorun haline gelmektedir. Ülkemizde özellikle son 10 yıldır yüksek işsizlik yapısal ve kronik bir sorun haline gelmiştir. Bu sorunların getirdiği yüklerin hafifletilmesi için ülkeler çeşitli tedbirler almaktadır. Ülkemizde de uygulanan bu tedbirlerden birisi işsizlik sigortasıdır. 1999 yılında çıkarılan 4447 sayılı yasayla çalışanlara çalıştıkları sürece hem kendileri hem de işverenlerinin ödedikleri işsizlik sigortası primi ile fona katkıda bulunma; herhangi bir nedenle işsiz kaldıklarında da belirli şartlarla oluşan fondan yapılacak işsizlik ödeneğinden yararlanma hakkı tanınmıştır. Kazancı sosyo-ekonomik nedenlerle isteği dışında kesilmiş, çalışma istek ve yeteneğinde olan ücretlinin geçinme ve yaşama ihtiyaçlarının karşılanması için devletçe zorunlu işsizlik sigortası oluşturulması bu bakımdan olumludur. Ancak günümüzde bu düzenleme değişen şartlara uygun olmayıp yasayla düzenlenen amaçları karşılamaktan da uzaktır. İşsizlerin çok az bir kısmı işsizlik sigortasından yararlanırken, işsizlik sigortasının fon kaynakları amacı dışında kullanılmıştır. 4447 sayılı Kanununun 50 nci maddesinde işsizlik sigortasından yararlanma şartları çok ağır olup işsizlik sigortası ödeme süre ve tutarları da azdır. Nitekim işsizlik sigortasından yararlanabilmek için -son 120 günde sürekli çalışıp aralıksız işsizlik sigortasına prim ödemek; son üç yılda en az 600 gün prim ödemiş olmak gibi- ağır koşullar işsizlik sigortasından yararlanılmasını önemli oranda kısıtlamaktadır. Bu durum işsizlik sigortasından yararlanma koşullarının iyileştirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Diğer yandan bu düzenleme belli bir süre sigortalı olarak çalışan ve işsiz kalanları kapsamış, yeni işgücü piyasasına giren genç işsizleri, yükseköğrenimini tamamlamış yeni mezunları ve uzun süreli işsizleri kapsamamıştır. Bu işsizlere yönelik hak temelli herhangi bir düzenleme de yapılmamıştır. **İşsizlik sigortası dışında kalan işsizlere yönelik olarak AB ülkelerinin çoğunda uzun yıllardır uygulanan ve ülkemizde de ilk kez bu düzenleme ile uygulanması amaçlanan işsizlik desteği önemli bir boşluğu dolduracak reform niteliğinde bir düzenlemedir.**

İşsizlik Desteği; işsizlik ödeneği alma koşullarına sahip olmayan, ancak çalışma yeteneğine sahip ve sürekli iş aramasına karşın kanunla belirtilen koşulları taşıyan işsizlere yaşamlarını idame edebilmeleri ve işgücü piyasasına hazırlanmaları için yapılan nakdi bir yardım olacaktır. Çalışanların, işsiz kalma gibi bir korkudan kurtarılması ya da işsiz kalmaları durumunda en azından günlük gereksinimlerini karşılayabilecek bir gelirlerinin olması geleceğe güvenle bakmaları ve bu doğrultuda düzenlemelerin yapılması 21 nci yüzyılda sosyal hukuk devletinin zorunlu görevleri arasındadır.

İşsizlik sigortasında var olan yapı, ağır şartları, ödeme süreleri ve kapsamının sınırlı olması **“işsizlik desteği”** uygulamasını zorunlu kılmaktadır. Çünkü; bu sistem sadece işsizlik sigortası fonundan yararlanma şartlarını taşıyanları kapsadığından yeterli değildir. İşsizlik sigortasından yararlanma hakkı olmayan işsizler maddi destekten yoksun bırakılmışlardır. Özellikle yeni mezun olmuş iş arayan gençler, askerlik dönüşünde iş bulamayanlar, çalışırken işlerini kaybetmiş ancak işsizlik sigortasından yararlanma şartlarını taşımayanlar, kendi istek ve kusurları ile işinden ayrılmak zorunda kalanlar gibi işsizlik sigortası şemsiyesine

girmeyenlerin de Anayasanın sosyal devlet ilkesi kapsamında desteklenmesi gerekmektedir. İşsizlik ödeneğinden yararlanma sürelerinin kısa olması; bu süreler bittikten sonra eğer kişiler hala bir iş bulamamışlarsa bu sürede işsizlere maddi destek sağlayacak bir sistemin olmaması işsizlik desteği ödemesinin gerekliliğini açıkça ortaya koymaktadır.

Ülkemizde ilk kez uygulanacak olan **işsizlik desteği**; işsizlik sigortası ödeneğinden yararlanma olanağına sahip olmayan yoksul vatandaşlarımızın hayatlarını idame ettirebilmeleri için sosyal devlet anlayışının gereği olarak belli koşullarda ve belli oranlarda yapılan vatandaş olmanın getirdiği hak temelli sosyal yardım olacaktır.

Bu teklifimizle:

1-İşsizlik sigortası kapsamında:

- Hizmet akdinin feshinden önceki son 120 gün içinde prim ödeyerek sürekli çalışmış olmak şartı kaldırılmaktadır.

Son üç yıl içinde;

- En az 600 gün süre ile işsizlik sigortası primi ödemiş olma şartı **300** güne indirilmekte ve ödeme süresi 180 günden **360** güne çıkarılmaktadır.
- 900 gün prim ödemiş olma şartı **540** güne indirilmekte, yararlanma süresi 240 günden **480** güne çıkarılmaktadır.
- 1080 gün prim ödemiş olma şartı **780** güne indirilmekte, yararlanma süresi 300 günden **600** güne çıkarılmaktadır.
- Asgari işsizlik ödeneği tutarı yaklaşık 509 TL'den 636 TL'ye çıkarılmaktadır.

2-İlk kez uygulanacak "İşsizlik Desteği" kapsamında:

- Özellikle öğrenimlerini yeni tamamlamış iş arayan gençler başta olmak üzere, işsizlik sigortasından yararlanma şartlarını taşımayan veya taşımış olmakla beraber bu hakkını kullanmış ve hala iş bulamamış olanlar dahil, bütün vatandaşlarımıza işsiz kaldıklarında maddi destek sağlayacak reform niteliğinde bir uygulamanın hayata geçirilmesi,
- Bu kapsamda işsizlik desteğinden yararlanma hakkı olan vatandaşlarımıza işsizlik sigortası kapsamında ödenen işsizlik ödeneği tutarının yüzde seksenbeşi olan yaklaşık 540-TL işsizlik desteği ödenmesi,

amaçlanmaktadır.

Madde Gerekçeleri

Madde 1- Maddede yapılan değişlikle işsizlik sigortasından yararlanma koşulları hafifletilmektedir. Bu kapsamda son 120 gün aralıksız çalışma şartı kaldırılmakta, en az prim ödeme süreleri azaltılmakta ve prim ödeme tutarı ve süreleri artırılmaktadır.

Madde 2- 4447 sayılı Kanuna eklenen Ek Madde 5 ile ülkemizde ilk defa işsizlik sigortası kapsamında olmamaları nedeniyle işsiz kalmaları halinde mali destekten yararlanma hakkı olmayan yeni mezun olup iş arayan gençler, işsizlik sigortasından yararlanma hakkı olmakla bu hakkını kullanıp hala iş bulamayanlar, kendi istekleri ile işten ayrılmak zorunda kalanlara işsizlik desteği adı altında ödeme yapılması öngörülmektedir. Ayrıca bu maddede işsizlik desteğinin finansman kaynakları düzenlenmekte ve yapılan düzenlemenin uygulanmasına ilişkin esas ve usulleri düzenleme konusunda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına yetki verilmektedir.

MADDE 2- Yürürlük maddesidir.

MADDE 3- Yürütme maddesidir

25.08.1999 TARİH VE 4447 SAYILI İŞSİZLİK SİGORTASI KANUNU'NDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

Madde 1- (1)25.08.1999 Tarih ve 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun 50 nci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesindeki “yüzde kırkıdır” ibaresi “**yüzde ellisidir**”, ikinci cümlesindeki “yüzde seksenini” ibaresi “**yüzde doksanını**”,

İkinci fıkrasının tamamı;

“Son üç yıl içinde en az;

- a) 300 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olan sigortalı işsizlere 360 gün,
 - b) 540 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olan sigortalı işsizlere 480 gün,
 - c) 780 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olan sigortalı işsizlere 600 gün,
- Süre ile işsizlik ödeneği verilir. “

Şeklinde değiştirilmiştir.

Madde 2- 25.08.1999 Tarih ve 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanuna aşağıdaki Ek Madde 5 eklenmiştir.

Ek Madde 5- Bu Kanunun 50'nci maddesine göre işsizlik ödeneğinden yararlanma şartlarını taşımayanlardan İŞKUR'a şahsen başvurarak iş almaya hazır olduklarını kaydettiren ve aile içindeki gelirin kişi başına düşen aylık tutarı asgari ücretten az olan işsizlere oniki aya kadar işsizlik desteği ödenir. Oniki aylık sürenin bitiminden itibaren yararlanma koşullarının devam ettiğini belgeleyenlere en fazla altı ay süreyle daha işsizlik desteği ödenir.

İşsizlik desteği 4857 sayılı İş Kanununun 39 uncu maddesine göre onaltı yaşından büyük işçiler için uygulanan brüt asgari ücret dikkate alınarak bu kanunun 50'nci maddesine göre hesaplanan işsizlik ödeneğinin yüzde seksenbeşidir.

Birinci fıkraya göre İŞKUR tarafından ödenecek işsizlik desteği tutarları merkezi yönetim bütçesinden Fon hesabına aktarılır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından yönetmelikle belirlenir.

Madde 3- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 4- Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.